

QUIZ

DECEMBERQUIZ

Lärrarhandledning

I slutet på höstterminen, när alla går och väntar på decemberlov och helgernas olika festligheter, kan det vara fint att stanna upp och blicka tillbaka på året som snart passerat. Därför har vi sammanställt några av året stora händelser i quizform - med en fråga för varje dag fram till 24 december.

INNEHÅLL OCH GENOMFÖRANDE

Quizet är utformat som en kalender med 24 luckor. Frågorna består av aktuella händelser med koppling till mänskliga rättigheter inom t.ex. nyheter, historia, sport, musik, politik, media och tech.

Öppna en lucka per dag fram till lovet, eller genomför hela quizet på ett och samma lektionstillfälle. Följ gärna upp och samtala extra kring frågor som väcker intresse hos eleverna. Reflektera tillsammans om utvecklingen under året.

I denna handledning finns samtliga frågor och svarsalternativ. På nästa sida följer frågorna med korta tillhörande bakgrundsbeskrivningar. Rätt svar är markerat med fetstil. Tillhörande presentation med numrerade luckor och bild till varje fråga laddas ner separat.

LUCKA 1 - KRITIK MOT INSTAGRAM

Under året kritiserades Instagram genom en namninsamling med över 200 000 underskrifter. Kritiken gäller att videoinnehåll prioriteras framför foton – och att tidslinjen inte längre är kronologisk. Vilken kändis har framfört kritik mot den här utvecklingen?

1. Dwayne Johnson

X. Taylor Swift

2. Kim Kardashian

LUCKA 2 - PROTESTER I IRAN

Under hösten har folket i Iran fredligt protesterat mot maktens förtryck mot kvinnor. Demonstrationerna slås brutalt ner och människor grips, torteras och frihetsberövas. Protesterna har besvarats med dödligt våld från Irans säkerhetsstyrkor. Vilket var startskottet för dessa protester?

1. Ökade bensinpriser i landet

X. En grupp kvinnor brände sina slöjor på ett torg

2. En 22-årig kvinna misshandlades till döds av "moralpolisen"

LUCKA 3 - FOTBOLLS-VM

Fotbolls-VM i Qatar pågår under december. Världlandet och Fifa har kritiserats för att inte göra tillräckligt för att de mänskliga rättigheterna ska respekteras i Qatar. Flera europeiska länder tog beslutet att bära en regnbågsmönstrad kaptensbindel för att sprida budskapet "One Love". Fifa förbjöd kaptensbindeln och hotade med flera straff. Vilket skäl angav Fifa för att stoppa kampanjen?

1. Fifa vill inte provocera Qatar

X. Färgglada bindlar är förvirrande för färgblinda spelare

2. Endast Fifas officiella kaptensbindel är tillåten

LUCKA 4 - SAMTYCKESLAGEN

Sedan 2018 har Sverige en ny lag som bygger på principen att allt sex ska vara frivilligt. Enligt lagen blir det förbjudet att ha sex med en person som inte uttryckligen sagt ja eller aktivt visar att den vill delta. Vad kallas den här lagen?

1. Samtalslagen

X. Samtyckeslagen

2. Sambolagen

LUCKA 5 - XINJIANG

I den kinesiska provinsen Xinjiang pågår ett omfattande, storskaligt förtryck mot olika minoritetsgrupper, särskilt muslimer. Staten använder sig av massövervakning, godtyckliga polisingripanden, tvångsförflyttningar och andra kränkande metoder för att bevaka och kontrollera minoritetsgrupperna. Tusentals människor placeras i så kallade "omskolningsläger", där de under tortyrliknande förhållanden och strikt kontroll utsätts för propaganda. Vad kallas den största av Xinjiangs minoritetsgrupper?

1. Kirgiser

X. Uigurer

2. Kazaker

LUCKA 6 - COP27

COP27 är FN:s toppmöte om klimatet som genomfördes i november i år. Över 200 länder, flera stora företag och ett antal organisationer deltog. Syftet med mötet var att komma överens om hur koldioxidutsläppen kan minskas för att hejda klimatförändringarna. I vilket land arrangerades COP27?

1. Skottland

X. Egypten

2. Turkiet

LUCKA 7 - DISKRIMINERING

I Sverige finns en diskrimineringslag som beskriver grunder som utgör diskriminering. Den innehåller sju olika diskrimineringsgrunder. Men i FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter anges fler och delvis andra grunder. Vilket svarsalternativ innehåller endast diskrimineringsgrunder i Sverige?

1. Klasstillhörighet, ålder, könsöverskridande identitet eller uttryck

X. Religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning

2. Etnicitet, politiska åsikter, kön

LUCKA 8 - APARTHEID

År 1948 införde den vita minoriteten i Sydafrika ett antal lagar om rasåtskillnad, som blev känt som apartheid. Apartheid avskaffades 1991, och tre år senare valdes den mest kända apartheidmotståndaren till Sydafrikas första svarta president. Vad heter personen?

1. Winnie Mandela

X. Nelson Mandela

2. Robert Mugabe

LUCKA 9 - VINTER-OS

I februari i år genomfördes vinter-OS där idrottare som representerade Sverige totalt vann 18 medaljer! Landet som arrangerade mästerskapet kritiseras ofta för brister i förhållande till mänskliga rättigheter. Vilket är landet?

1. Japan

X. Ryssland

2. Kina

LUCKA 10 - FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING

Den 10 december 1948 antogs FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Detta är ett av världens mest kända dokument och används för att reglera rättigheter och skyldigheter mellan staten och individen.

Men den grundläggande idén om människans inneboende frihet och lika värde söker sig längre tillbaka i historien. Vilken av följande historiska händelseförlopp tog fasta på mänskliga rättigheter i sin grundläggande lagtext?

1. Gustav Vasas befrielsekrig

X. Franska revolutionen

2. Kulturrevolutionen i Kina

LUCKA 11 - ABORTLAGEN

De stränga abortlagarna i latin- och mellanamerika har kritiserats av omvärlden. Men under året tog det katolska landet Colombia beslutet att avkriminalisera aborter fram till 24:e graviditetsveckan. Fram till och med vilken graviditetsvecka är det lagligt i Sverige att själv bestämma att göra abort?

1. 12:e veckan

X. 18:e veckan

2. 22:a veckan

LUCKA 12 - BARNÄKTENSKAP MINSKAR

Antalet barnäktenskap blir allt färre i världen. Det senaste decenniet har 25 miljoner barnäktenskap stoppats. Den största minskningen har skett i Indien, där stora satsningar gjorts på flickors utbildning och information till allmänheten att barnäktenskap är förbjudet och skadligt. Hur stor var befolkningen i Indien 2021?

1. Ca 1,4 miljarder

X. Ca 1,7 miljarder

2. Ca 2 miljarder

LUCKA 13 - ANFALLSKRIGET MOT UKRAINA

I år inledde Rysslands president Vladimir Putin ett olagligt invasionskrig mot Ukraina med syfte att lägga Ukraina under rysk kontroll. Rysslands agerande under kriget har som ni vet inneburit oerhörda människorättskränkningar och medfört ett enormt lidande för den ukrainska civilbefolkningen. I Ryssland är det dock straffbart att kalla kriget för just ett krig. Det kallas istället för vad?

1. Särskild militär operation

X. Väpnad specialoperation

2. Militärhumanitär insats

LUCKA 14 - DÖDSSTRAFFET

Fler än två tredjedelar av världens länder har avskaffat dödsstraffet i lag eller utför det inte i praktiken. Dödsstraffet är inte bara en kränkning av människors rätt till liv. Det är också irreversibelt - det vill säga att det inte går att ta tillbaka om någon i efterhand visar sig vara oskyldigt dömd. I Sverige har ingen avrättats på många år. Vilket år avskaffades dödsstraffet i Sverige i fredstid?

1. 1898

X. 1921

2. 1965

LUCKA 15 - KONFLIKTEN I ETIOPIEN

Under året har en väpnad konflikt pågått i norra Etiopien – mellan rebellerna i regionen Tigray och den etiopiska staten. Båda sidor anklagas för grova krigsbrott mot civilbefolkningen. Tusentals människor har dödats och hundratusentals är på flykt. Etiopiens premiärminister Abiy Ahmed tilldelades Nobels fredspris 2019. I vilket land delas detta pris ut?

1. Sverige

X. Norge

2. Danmark

LUCKA 16 - TWITTER

Efter många turer köpte slutligen den kontroversielle entreprenören Elon Musk företaget Twitter för hisnande 44 miljarder dollar. Den korta tid som gått sedan dess har varit turbulent. Tusentals personer har sparkats, en ny prenumerationstjänst har införts och Musk har också åter öppnat flera konton som tidigare bannlysts för att ha brutit mot Twitters användarvillkor. Däribland Kanye West, Andrew Tate och den tidigare amerikanske presidenten, tillika flitiga twittraren - Donald Trump. Trump är inte imponerad. Efter hans konto stängdes startade han en egen plattform som han tänker stanna kvar på. Vad heter den?

1. Truther

X. Truth Social

2. Truth Speaker

LUCKA 17 - DUA LIPA

Dua Lipa är en av popstjärnorna som valde att inte uppträda på öppningsceremonin under fotbolls-VM i Qatar. Hon skriver också på sin instagram att hon ser fram emot att besöka Qatar först när man "uppfyllt alla löften om mänskliga rättigheter som landet gav när man tilldelades mästerskapet". Vilken av Dua Lipas låtar är den mest spelade på Spotify?

1. Wake me up

X. Cold Heart

2. Don't start now

LUCKA 18 - ÖVERSVÄMNINGAR I PAKISTAN

Stora översvämningar på grund av extrema monsunregn och smältande glaciärer i Himalaya orsakade en katastrof för många människor i Pakistan. En tredjedel av landet täcktes av vatten och omkring 33 miljoner människor drabbades. Vad är forskare världen över överens om måste minska för att förhindra jordens uppvärmning?

1. Utsläpp av växthusgaser

X. Rökning

2. Antalet födselar

LUCKA 19 - MAKTSKIFTE I SVERIGE

Efter riksdagsvalet tillträdde en ny regering i Sverige bestående av M, KD och L med stöd av SD. Inför regeringsbildningen förhandlade och kompromissade partierna ihop ett avtal som ska ange riktningen för svensk politik under mandatperioden. Delar av förslagen i avtalet har kritiserats av oppositionen och flera organisationer för brister, bland annat gällande rättssäkerheten. Vad heter avtalet?

1. Januariöverenskommelsen

X. Tidöavtalet

2. Saltsjöbadsavtalet

LUCKA 20 - RASMUS PALUDAN

Under våren bröt upplopp ut när Rasmus Paludan, ledare för det högerextrema partiet "Stram kurs" reste runt i svenska städer och brände koraner. Efter händelserna diskuterades om Paludans agerande omfattas av yttrande- och demonstrationsfriheten, eller om han gör sig skyldig till hets mot folkgrupp. Vilket land kommer Paludan ifrån?

1. Danmark

X. Norge

2. Finland

LUCKA 21 - ABORTRÄTTEN I USA

Aborträtten har varit grundlagsskyddad i USA sedan 1973 efter ett domslut av USA:s högsta domstol i ett berömt fall. I somras valde domstolen att ompröva ett tidigare beslut och upphävde domen. Därför är det nu upp till varje enskild delstat att avgöra om människor ska få tillgång till abort eller inte. Vad hette det berömda fallet?

- 1. Miranda v. Arizona
- X. Tinker v. Des Moines

2. Roe v. Wade

LUCKA 22 - AMNESTY

Amnesty International är en av världens största internationella organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter. Varje höst genomför Amnesty en stor global kampanj till stöd för människor som står upp för sina egna eller andras rättigheter. Vad heter kampanjen?

- 1. Sjung för frihet
- X. Strid för frihet

2. Skriv för frihet

LUCKA 23 - MOHAMMAD ALI

Mohammed Ali var en svensk hiphop-duo som med sina texter beskrev mellanförskapets Sverige. En annan Mohammad Ali är den världskända boxaren, den enda som vunnit tungviktstiteln i proffsboxning fyra gånger. Han förde också en stor kamp utanför ringen – för sin egen identitet, sin tro och alla människors lika värde. Bland annat vägrade han delta i ett av USA:s krig - vilket?

- 1. Irakkriget
- X. Koreakriget

2. Vietnamkriget

LUCKA 24 - MASSMEDIA

En av världens yngsta journalister med presslegitimation bor i Palestina. Hon heter Janna Jihad och har idag hunnit bli 16 år.

Yttrandefriheten är inskrivet i svenska grundlagen och pressfrihet är en viktig byggsten i en stark demokrati. Fristående media fungerar som allmänhetens väktare mot korruption och maktmissbruk, samt ger oss insyn i vad våra folkvalda politiker och tjänstemän sysslar med. Vad brukar massmedias roll i en demokrati kallas?

1. Den tredje statsmakten

- X. Opinionsbildare
- 2. Medieinstitutet

